

Załącznik do uchwały Rady NCN nr 46/2011 z dnia 13 października 2011 r.

OPINIA

RADY NARODOWEGO CENTRUM NAUKI

z dnia 13 października 2011 r.

Na podstawie art. 17 ust. 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki

Rada Narodowego Centrum Nauki przedstawia

opinię dotyczącą potrzeby zwolnienia z obowiązku stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych do zamówień, których przedmiotem są dostawy materiałów, drobnego sprzętu komputerowego, laboratoryjnego i odczynników chemicznych, wykorzystywanych do realizacji zadań badawczych przewidzianych w grantach

Rada Narodowego Centrum Nauki wyraża potrzebę podjęcia inicjatywy i nadania jej dalszego biegu w ramach procesu legislacyjnego mającej na celu zmianę ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 r. (tj. Dz. U. z 2010 r., Nr 113, poz. 759, z późn. zm.) wprowadzającą zwolnienie zwycięzców konkursów ogłaszanych przez NCN z obowiązku stosowania ww. ustawy (dalej: „ustawa PZP”) do zamówień, których przedmiotem są dostawy materiałów, drobnego sprzętu komputerowego, laboratoryjnego i odczynników chemicznych, wykorzystywanych do realizacji zadań badawczych przewidzianych w grantach.

Koronnym argumentem uzasadniającym powyższy wniosek jest fakt, iż badania finansowane przez NCN w ramach ogłaszanych konkursów mają charakter badań podstawowych, czyli takich, które podejmowane są w celu zdobywania nowej wiedzy i dokonywania odkryć naukowych. Aby badania podstawowe spełniały swą misję i rzeczywiście prowadziły do odkryć naukowych ich wykonawcy muszą mieć możliwość nieograniczonego przepisami ustawy PZP dostępu do materiałów i przedmiotów nietrwałych i sami powinni decydować o ich ilości i jakości. W chwili obecnej jednym z głównych czynników hamujących rozwój badań podstawowych w Polsce, utrudniających osiągnięcie poziomu, który byłby konkurencyjny w skali europejskiej i światowej są zapisy zawarte w ustawie PZP, których interpretacja nie jest dostosowana do wymogów współczesnej nauki.

Główna krytyka przepisów o zamówieniach publicznych w odniesieniu do podstawowych badań naukowych dotyczy skomplikowanej i czasochłonnej procedury zamówień, które zdecydowanie opóźniają, a czasami wręcz uniemożliwiają, realizację zadań badawczych, przewidzianych w harmonogramach grantów. Ustawa PZP w art. 10 ust. 1 jako podstawowy tryb udzielania zamówień publicznych wymienia przetarg nieograniczony i przetarg ograniczony. Skorzystanie z możliwości przeprowadzenia postępowania w trybie z wolnej ręki uzależnione jest od wystąpienia przesłanek określonych w ustawie. Ze względu na to, że zastosowanie w/w trybu jest wyjątkiem od ogólnej zasady, przesłanki jego zastosowania należy interpretować ściśle, a podmiot, który się na nie powołuje musi być w stanie je udowodnić. Czyli badacz chcący skorzystać z art. 67 ust. 1 dla zastosowania trybu z wolnej ręki musi najpierw udowodnić, iż wykonawca (np. dostawca jakiegoś odczynnika

chemicznego niezbędnego w badaniach) jest jedynym wykonawcą, który ze względu na np. specyficzne cechy techniczne zamówienia jest zdolny do jego realizacji. Ponieważ producenci np. duże firmy chemiczne mają wielu dystrybutorów, w praktyce ten tryb nie jest możliwy do zastosowania. Wprawdzie art. 4 pkt. 8 ustawy PZP przewiduje możliwość niestosowania ustawy PZP przy zamówieniach, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14 000 euro, jednakże należy uzasadnić dlaczego pomijamy tryb ustawowy, dlaczego nie umieściliśmy zamówienia w planach zamówień publicznych oraz dlaczego ten właśnie zakup jest nam teraz niezbędnie potrzebny. Tego typu zamówienia mogą być realizowane jedynie wyjątkowo. Grantobiorca NCN jest więc zobowiązany do zakupu materiałów, drobnego sprzętu komputerowego, laboratoryjnego i odczynników chemicznych, na drodze przetargów. Przetarg nieograniczony ma wymiar krajowy, jeśli w przypadku uczelni publicznych wartość zamówień jednej kategorii nie przekracza 193000 euro natomiast po przekroczeniu tej kwoty urasta on do przetargu europejskiego, który trwa miesiącami. Taki stan rzeczy jest nie do zaakceptowania w sferze badań podstawowych, w których dzień bez pracy w laboratorium jest dniem straconym dla nauki. Całkowicie absurdalną procedurą, która paraliżuje badania podstawowe są długoterminowe plany zamówień, kiedy to pracownicy nauki muszą bardzo szczegółowo określić, co i w jakich ilościach będą zamawiali w ciągu następnego roku. Wprawdzie cel, hipoteza badawcza i harmonogram zawarte są w projekcie badawczym, lecz badania podstawowe mają to do siebie, że często odchodzi się od głównego nurtu z powodu uzyskiwania nieoczekiwanych wyników. Dochodzi wówczas do weryfikacji harmonogramu badań, co z kolei wymusza zakup zupełnie innych, nieplanowanych materiałów czy odczynników. Należy również podkreślić fakt, iż w/w proceduralne i czasowe utrudnienia w badaniach podstawowych spowodowane ustawą PZP są w sprzeczności z nadrzędną ustawą o finansach publicznych, której art. 44 ust. 3 pkt 1 przestrzega, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny dla uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów oraz w sposób umożliwiający terminową realizację zadań. Niestety zastosowanie przepisów PZP nie zapewnia spełnienia tych warunków w odniesieniu do nauki.

Reasumując uważamy, iż należy zapewnić zwycięzcom ogłaszanych przez NCN konkursów możliwości efektywnego wykorzystania pozyskanych środków i czasu przeznaczanego na badania tak, aby wyniki ich pracy mogły być publikowane i cytowane w czasopiśmie o najwyższej randze światowej. Tym kolejnym krokiem, który powinniśmy uczynić dla rozwoju podstawowych badań naukowych w Polsce jest uwolnienie ich z ograniczeń ustawy PZP, przynajmniej w zakresie materiałów i przedmiotów nietrwałych.

Przewodniczący
Rady Narodowego Centrum Nauki

prof. dr hab. Michał Karoński